

**Inventaris van Bibliotheek De Toekomst Wilrijk
(1932 – 1973)**

(S/2011/513)

Gert Van Overstraeten

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis
2011

INLEIDING

Omvang: 1 archiefdoos, 11 beschrijvingen

Historiek archiefvormer

Boekerij De Toekomst werd opgericht aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog, in 1912, toen de arbeidersbeweging in Wilrijk nog in haar kinderschoenen stond. Na de Grote Oorlog hernam De Toekomst haar activiteiten. Rond 1925 vond de bibliotheek een onderkomen in het pas voltooide Volkshuis in de Heistraat 6/8. In 1932 werd de vereniging omgevormd tot een vzw. Dat het streven naar 'de opvoeding en intellectuele verheffing van de arbeiders door de arbeiders zelf' geen loze spreuk was, blijkt hieruit: drie van de vijf oprichters waren metaalarbeiders.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de werkzaamheden onderbroken. Bij het begin van de bezetting werd de bibliotheek verborgen om vernieling of inbeslagname te voorkomen. Na de terugtrekking van de Duitsers kon het lokaal niet heropend worden omdat het gebruikt werd door het Engelse leger. Uiteindelijk heropende de bibliotheek eind augustus 1946. Ze beschikte toen over een 3000-tal boeken en er stonden 126 lezers geregistreerd. Het was toen ook dat Jos (Jozef) Grijp, de grote bezieler van de bibliotheek in de naoorlogse periode, toetrad tot de raad van beheer (hij behaalde het diploma van bibliothecaris in 1948).

Het aantal bezoekers en het boekenfonds gingen jaar na jaar in stijgende lijn. Van de zes bibliotheken in Wilrijk was De Toekomst met grote voorsprong de succesvolste. (Naast de socialistische De Toekomst waren er vier katholieke en één liberale bibliotheek, en ook nog een aantal huurbibliotheken 'waar men voor hoge huurprijzen prikkellektuur ter lezing krijgt' waartegen fel van leer getrokken werd). De constante groei leidde tot financiële problemen, maar een nog veel groter probleem vormde het plaatsgebrek. Het lokaal werd veel te klein om zowel bezoekers te ontvangen als de collectie te herbergen. Midden jaren 1950 was dit probleem zo nijpend dat men uit monde van de staatsinspecteur liet optekenen: 'Zegt gerust tegen uw mensen dat ge mede van het slechts gehuisvest zijt van de Socialistische Bibliotheken in de Provincie.' Naar het einde van de jaren 1950 toe lieten het gebrek aan een geschikt lokaal en de opkomst van de televisie zich meer en meer voelen en het aantal ontleners begon terug te lopen.

In 1959 kon de bibliotheek eindelijk beschikken over een ander lokaal in Ons Huis, dat volledig heringericht werd. Het plaatselijk partijbestuur en de verschillende socialistische gebuurte- en zusterkringen verleenden (opnieuw) grote financiële steun, een solidariteit die in de meeste gemeenten onbestaande was voor de socialistische bibliotheken. De opening ging gepaard met grote festiviteiten en de organisatie van het jaarlijks congres van de Vlaamse Socialistische Bibliotheekarissen. Eindelijk beschikte de bibliotheek over een leeszaal en er werden ook een aantal nieuwe beheersinstrumenten ingevoerd zoals de 'boekkaart' voor de inmiddels 7000 werken.

De financiële kosten verbonden aan de verhuis en verbouwingswerken wogen echter zwaar op De Toekomst, waardoor er minder nieuwe werken aangekocht konden worden, wat dan weer zijn weerslag had op het bezoekersaantal en het aantal uitgeleende werken. De grote groeiperiode van de jaren 1950 was over zijn hoogtepunt heen, en de werking stabiliseerde zich tijdens de jaren 1960. Wel moest de bibliotheek in 1965 voor de vierde keer in twintig jaar tijd verhuizen naar een ander lokaal in het Volkshuis, wat de bibliotheek opnieuw op kosten jaagde, net toen de schulden van de vorige verbouwingen bijna volledig afgelost waren. Naar 1970 toe begon het aantal bezoekers licht terug te lopen, terwijl het plaatsgebrek opnieuw nijpend begon te worden. Het daaropvolgende jaar stopte Jos Grijp na 25 jaar als bibliothecaris. De daaropvolgende jaren zette de neergang van de bibliotheek zich in. Midden

jaren 1970 was er nog sprake van een tweede socialistische bibliotheek Ontwikkeling, maar van De Toekomst verscheen enkel in december 1977 nog een aankondiging in het *BSP-mededelingsblad*. Ze was dan nog steeds gevestigd op hetzelfde adres. Verder niets meer.

Historiek archief

Het archief werd afgesplitst uit het conglomeraatarchief van de BSP/SP-afdeling Wilrijk dat werd opgehaald in 2011 in het Volkshuis te Wilrijk.

Uitgelicht

Doorslag van de statuten van de Centrale van Openbare Bibliotheken van het Gewest Antwerpen. z.d., 1 stuk

Voorwaarden voor raadpleging

Het archief is raadpleegbaar mits toestemming van de dienstdoende archivaris.

INVENTARIS

Algemeen

1. Jaarverslagen.
1952-1953, 1955, 1959-1961 1 omslag
2. Verslagboek met de verslagen van de statutaire jaarlijkse vergaderingen van de
beheerraad, met morele en financiële jaarverslagen.
1946-1970 1 deel
(financiële jaarverslagen enkel voor de jaren 1946-1949)
3. Verslag van de bestuursvergadering.
1938 1 stuk
4. Kladversie van het verslag van de vergadering.
[begin 1950] 1 stuk
5. Ingekomen en uitgaande brieven.
1949-1950, 1953, 1965, 1969-1971, 1973 en z.d. 1 omslag

Organisatie

6. Standregelen, met aantekeningen.
ca. 1932 1 stuk
7. Statuten, in bijlage aan het Belgisch Staatsblad.
1932, 1939, 1946 3 stukken
8. Stukken inzake cursus bibliotheekkunde.
1936, 1948 en z.d. 1 omslag

Activiteiten

9. Tabellen met de aantallen uitgeleende boeken per openingsdag en het leeszaalbezoek.
1951-1971 1 deel
(leeszaalbezoek enkel voor de jaren 1959-1961)
10. Catalogus van de boeken.
z.d. 1 stuk
(onvolledig; slechts 1 pagina)
11. Documentatie.
1953 en z.d. 2 stukken